

УДК159.95

КОЛОДЯЖНА А.В.

Київський національний університет технологій та дизайну,
Україна

ЗВ'ЯЗОК САМОСТАВЛЕННЯ ОСОБИСТОСТІ З ЕМОЦІЙНИМИ ВЛАСТИВОСТЯМИ ЗАЛЕЖНО ВІД ЇЇ ДІЯЛЬНІСНОЇ АКТИВНОСТІ

***Мета.** Виявлення типів взаємозв'язку компонентів самоставлення з емоційними властивостями особистості залежно від її діяльнійсної активності.*

***Наукова новизна.** Виявлення особливостей структури самоставлення, враховуючи емоційні властивості особистості та її творчі прояви при різній спрямованості діяльності, поєднання взаємозв'язків між компонентами самоставлення та емоційними властивостями.*

***Практичне значення.** Особливості самоставлення особистості мають діагностичну та прогностичну спрямованість, їх знання може стати основою для особистісного зростання в умовах педагогічного процесу та професійного самовизначення, ефективної взаємодії в повсякденних стосунках і водночас у процесі самореалізації.*

***Ключові слова:** самоставлення, аутосимпатія, самоповага, самоприниження, емоційність, тривожність, модальності емоційності, творчі прояви.*

***Вступ.** Проаналізувати взаємозв'язки між компонентами самоставлення, їх складовими, між ними та емоційністю і тривожністю особистості, а також встановити залежність цих взаємозв'язків від творчих проявів, які одночасно виступають фактором і умовою формування самоставлення.*

***Метою дослідження** є виявлення типів взаємозв'язку компонентів самоставлення з емоційністю та тривожністю особистості залежно від її діяльнійсної активності – дозволила підтвердити гіпотезу про те що, взаємозв'язок компонентів самоставлення особистості, емоційних властивостей має певні особливості залежно від діяльнійсної активності, що виявляється в різних типах емоційного компоненту самасвідомості, які характеризуються відмінністю детермінант та умовами формування.*

***Результати дослідження.** Розуміння самоставлення як утворення, складність будови якого обумовлена багатоплановістю і глибиною життєвих*

відносин особистості є найбільш повним. Між структурними компонентами самоставлення існують складні взаємозв'язки, вони впливають один на одного та складають єдину систему. Відносячись до ядерних утворень особистості, самоставлення виступає як важливий регулятор поведінки, впливає на ефективність діяльності і подальший розвиток особистості. Від нього залежать взаємини людини з оточуючими, її критичність, вимогливість до себе, ставлення до успіхів і невдач.

Емпірична перевірка гіпотези дослідження щодо правомірності теоретично обґрунтованого взаємозв'язку компонентів самоставлення з емоційними властивостями особистості залежно від її творчих проявів виявила статистично достовірну ($Q_{\text{емп}}=10$; $p \leq 0,01$) різницю між формально-динамічними характеристиками творчих проявів у групах з різними їх змістовими характеристиками, що дозволило з'ясувати особливості самоставлення у групах з дизайнерським та економічним спрямуванням діяльності, які відображено у створених *профілях самоставлення*: при дизайнерському спрямуванні діяльності – профіль «Суперечливого самокерівництва», у групі з економічним спрямуванням на діяльність наявний «Самоцінний» профіль.

При аналізі особливостей кореляційних зв'язків складових компонентів самоставлення з емоційними властивостями досліджуваних, було виявлено, що взаємозв'язок складових компонентів самоставлення з емоційними властивостями та їх модальностями різниться в залежності від творчих проявів.

У групі дизайнерів найбільше зв'язків знайдено з емоційною властивістю «тривожність», яка корелює зі складовими компонентами самоставлення «відкритість» ($r=-0,206$ при $p < 0,05$), «самовпевненість» ($r=-0,495$ при $p < 0,01$), «самокерівництво» ($r=-298$ при $p < 0,01$), «внутрішня конфліктність» ($r=0,617$ при $p < 0,01$) і «самозвинування» ($r=0,429$ при $p < 0,01$). Прямий взаємозв'язок спостерігається між модальністю емоційності «радість» та складовою самоставлення «самокерівництво» ($r=0,296$ при $p < 0,01$). Модальність емоційності «страх» прямо пов'язана зі складовою самоставлення «внутрішня конфліктність» ($r=0,281$ при $p < 0,05$) та має зворотній зв'язок із «самовпевненістю» ($r=-0,324$ при $p < 0,01$). У групі економістів значима кореляція виявлена лише між модальністю емоційності «гнів» та «відображеним самоставленням» ($r=-0,237$ при $p < 0,05$) і «самовпевненістю» ($r=-0,281$ при $p < 0,05$), а кореляція емоційної властивості «тривожність» зі складовими компонентами самоставлення не спостерігається.

Висновок. Отже, змістове наповнення творчої діяльності особистості, її творчі прояви можуть визначати специфіку поєднання показників

компонентів різних підсистем самоствавлення з емоційними властивостями особистості. Типи такого взаємозв'язку мають неоднакову представленість та дозволяють стверджувати, що, по-перше, компоненти самоствавлення та емоційні властивості комбінуються в кожному з типів по-різному, тобто спостерігається їх певна ієрархія. По-друге, типи виокремлюються не за показниками прояву компонентів самоствавлення та емоційних властивостей, а за їх взаємозв'язком та ієрархією складових. В цих типах виражаються особливості функціонування самоствавлення особистості, що надає змогу виокремити основні напрями використання отриманих результатів.

Таким чином, результати дослідження дозволили повною мірою підтвердити гіпотезу та довести правомірність виокремлення типів взаємозв'язку компонентів самоствавлення з емоційними властивостями особистості залежно від її діяльнійшої активності.

Список літератури

1. Братусь, Б. С., Павленко, В. Н. Соотношение структуры самооценки и целевой регуляции деятельности в норме и при аномалии развития [Текст] / Б. С. Братусь, В. Н. Павленко // Вопросы психологии. – 1986. – №4. – С. 146-154
2. Захарова, А. В. Психология формирования самооценки. [Текст] / А. В. Захарова. – Минск. : РБПК «Белинкоммаш», 1993. – 99 с.
3. Колодяжна А.В. Теоретичні проблеми вивчення природи самоствавлення. [Текст] / А.В. Колодяжна // Збірник наукових праць Інституту психології ім. Г.С. Костюка НАПН України "Проблеми загальної та педагогічної психології" / За ред. С.Д. Максименка. Том 12, част. 6. – К., 2010. – 508 с. – 130-138.
4. Кольшко А.М. Психология самоотношения: Учеб. пособие / А.М. Кольшко. – Гродно: ГрГУ, 2004. – 102 с.
5. Психология самосознания. Хрестоматия. / Ред. Д. Я. Райгородский. – Самара : Издательский Дом «БАХРАХ-М», 2007. – 672 с.